A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2011. március 10.*

A C-477/09. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Cour de cassation (Franciaország) a Bírósághoz 2009. november 25-én érkezett, 2009. november 18-i határozatával terjesztett elő az előtte

Charles Defossez

és

C**hristian Wiart,** a Sotimon SARL megbízott felszámolójaként eljárva,

az **Office national de l'emploi – fonds de fermeture d'entreprises,**

* Az eljárás nyelve: francia.

a **Centre de gestion et d'études de l'Association pour la gestion du régime de garantie des créances des salariés de Lille (CGEA)**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, R. Silva de Lapuerta, Juhász E. (előadó), G. Arestis és J. Malenovský bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,
hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. október 7-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– C. Defossez képviseletében C. Uzan-Sarano ügyvéd,

– a CGEA de Lille képviseletében E. Piwnica és J. Molinié ügyvédek,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és A. Czubinski, meghatalmazotti minőségben,

– a dán kormány képviseletében V. Pasternak Jørgensen és C. Vang, meghatalmazotti minőségben,

– Írország képviseletében D. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítője: B. Doherty BL,

– a spanyol kormány képviseletében F. Díez Moreno, meghatalmazotti minőségben,

– a finn kormány képviseletében M. Pere, meghatalmazotti minőségben,

– a svéd kormány képviseletében A. Engman, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében S. Hathaway, meghatalmazotti minőségben, segítője: D. J. Rhee barrister,

– az Európai Bizottság képviseletében G. Rozet és J. Enegren, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának 2010. november 17-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv (HL L 283., 23. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 261. o.) 2002. szeptember 23-i 2002/74/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 270., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 261. o.) módosított változata 8a. és 9. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 A jelen kérelmet a Ch. Defossez és jogellenes elbocsátásáig a Ch. Defossez-t alkalmazó társaság, a Sotimon SARL (a továbbiakban: Sotimon) felszámolójakénti minőségében Ch. Wiart, valamint az Office national de l'emploi – fonds de fermeture d'entreprises (a továbbiakban: FFE belge) és a Centre de gestion et d'études de l'Association pour la gestion du régime de garantie des créances des salariés de Lille (CGEA) (a továbbiakban: CGEA de Lille) között folyamatban lévő, munkáltatójának fizetésképtelensége miatt Ch. Defossez számára ki nem fizetett bérrel kapcsolatos követelésekre irányuló jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

3 A 80/987 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében az irányelvet „a munkaszerződésből vagy munkaviszonyból származó, a 2. cikk (1) bekezdésének értelmében fizetésképtelen munkáltatókkal szembeni munkavállalói követelések esetén kell alkalmazni".

4 Ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában fizetésképtelen a munkáltató:

a) [ha] az érintett tagállam törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezései szerint a hitelezők követeléseinek együttes kielégítése céljából kérelmezték a munkáltató vagyonára folytatott eljárás megkezdését, és ez lehetővé teszi az 1. cikk (1) bekezdésében említett követelések figyelembevételét,

továbbá

b) ha az említett törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések szerinti illetékes hatóság:

– vagy elhatározta az eljárás megkezdését,

– vagy megállapította, hogy a munkáltató vállalkozása vagy üzeme végleg megszűnt, és a rendelkezésre álló vagyontömeg nem elegendő az eljárás megkezdésének biztosítására."

5 A 80/987 irányelv 3. cikke kötelezi a tagállamokat, hogy meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a garanciaintézetek biztosítják a munkavállalók munkaszerződésből vagy munkaviszonyokból származó olyan fennálló követeléseinek a kielégítését, amelyek egy meghatározott időpont előtti időszak díjazását érintik.

6 Ezen irányelv 5. cikkének szövege a következő:

„A tagállamok meghatározzák a garanciaintézetek felépítésének, finanszírozásának és működésének részletes szabályait, különös tekintettel a következő alapelvekre:

a) a garanciaintézetek vagyona a munkáltató vállalati vagyonától elkülönül, és úgy kell kezelni, hogy a fizetésképtelenség miatt folytatott eljárásban ne legyen hozzáférhető;

b) a munkáltatók hozzájárulnak a finanszírozásához, kivéve ha azt teljes mértékben az állami hatóságok biztosítják;

c) a garanciaintézetek fizetési kötelezettségei függetlenek a finanszírozáshoz történő hozzájárulás kötelezettségének teljesítésétől."

7 A 80/987 irányelv 9. cikke értelmében az irányelv nem érinti a tagállamok azon lehetőségét, hogy a munkavállalókra nézve kedvezőbb törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket alkalmazzanak vagy vezessenek be.

8 A 2002/74 irányelv (7) preambulumbekezdése szerint a több tagállamban tevékenykedő vállalkozások fizetésképtelensége esetében és a munkavállalók jogainak az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával összhangban való megerősítése érdekében a munkavállalók jogbiztonságának szavatolására olyan rendelkezéseket kell hozni, amelyek egyértelműen meghatározzák, hogy melyik intézet felelős ilyen esetekben a fennálló követelések kifizetéséért, továbbá a tagállamok illetékes közigazgatási hatóságai

közötti együttműködés céljaként a munkavállalók fennálló követeléseinek mielőbbi rendezését határozza meg. Biztosítani kell továbbá a vonatkozó intézkedések megfelelő végrehajtását a tagállamok illetékes közigazgatási hatóságai közötti együttműködésről szóló rendelkezés meghozatalával.

9 A 2002/74 irányelv 1. cikkének 4. pontja a transznacionális esetekre vonatkozó rendelkezésekkel és – többek között – a 8a. cikkel egészítette ki a 80/987 irányelvet. E cikk (1) bekezdése értelmében ha egy, legalább két tagállam területén tevékenykedő vállalkozás fizetésképtelenné válik, akkor a munkavállalók fennálló követeléseinek teljesítéséért annak a tagállamnak az intézete felelős, amelynek területén az érintett munkavállalók rendszerint dolgoztak vagy dolgoznak.

10 A 2002/74 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 2005. október 8. előtt megfeleljenek, valamint hogy az említett rendelkezéseket a munkáltatók minden, az e rendelkezések hatálybalépését követően bekövetkező fizetésképtelensége esetében alkalmazzák.

Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

11 Ch. Defossez a VPK társaság belgiumi telephelyén művezetői, majd csoportvezetői munkakörben, előbb 1997 márciusától az EBM francia társaság, majd 2000 szeptemberétől a szintén francia Sotimon társaság alkalmazásában állt. E két társaság székhelye Franciaországban van.

12 2003 decemberében Ch. Defossez-t elbocsátották. 2004. január 15-én a Conseil de prud'hommes de Dunkerque-hez (dunkerque-i munkaügyi bíróság) fordult.

13 A tribunal de commerce de Dunkerque (dunkerque-i kereskedelmi bíróság) 2004. június 1-jei ítélete alapján felszámolási eljárás indult a Sotimon ellen. Ch. Defossez – bérköveteléseinek kifizetése érdekében – elsődlegesen a CGEA de Lille, másodlagosan pedig az FFE belge perbehívását kérte.

14 A conseil de prud'hommes de Dunkerque 2006. június 30-i határozatában megállapította, hogy Ch. Defossez-t valós és komoly ok nélkül bocsátották el. A conseil de prud'hommes de Dunkerque következésképpen meghatározta Ch. Defossez követeléseit, és kimondta az ítélet CGEA de Lille-lel szembeni végrehajthatóságát.

15 A Cour d'appel de Douai (douai fellebbviteli bíróság) 2008. január 31-i ítéletében felvette Ch. Defossez követeléseit a Sotimon elleni felszámolási eljárás keretében kielégítendő követelések közé, és az ítéletet a FFE belge-zsel szemben végrehajthatóvá nyilvánította, kizárva az eljárásból a CGEA de Lille-t.

16 Ch. Defossez felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ezen ítélet ellen, és azt rótta fel a cour d'appel de Douai-nak, hogy – a módosított 80/987 irányelv 8a. cikke alapján – elutasította a CGEA de Lille-lel szemben benyújtott, garancia iránti kérelmét, a FFE belge garanciáját pedig fenntartotta.

17 E körülmények között a Cour de cassation felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A […] 2002/74 irányelvvel módosított [...] 80/987 irányelv 8a. cikke, amelynek (1) bekezdése szerint, ha a legalább két tagállam területén tevékenykedő vállalkozás fizetésképtelenné válik, akkor a munkavállalók fennálló követeléseinek teljesítéséért

annak a tagállamnak az intézete felelős, amelynek területén az érintett munkavállalók rendszerint dolgoztak vagy dolgoznak, (2) bekezdése szerint pedig a munkavállalók jogainak mértékét az illetékes garanciaintézetre vonatkozó jog határozza meg, akként kell-e értelmezni, mint amely az összes többi intézet kizárásával kijelöli az illetékes intézetet, vagy – tekintettel az irányelv célkitűzésére, amely a szabad mozgáshoz való jogukkal élő munkavállalók jogainak megerősítése, és tekintettel ugyanezen irányelv 9. cikkének első bekezdésére, amely szerint az irányelv nem érinti a tagállamok azon lehetőségét, hogy a munkavállalókra nézve kedvezőbb törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket alkalmazzanak vagy vezessenek be – akként kell-e értelmezni, hogy az nem fosztja meg a munkavállalót attól a jogától, hogy az ezen intézmény által nyújtott garancia helyett továbbra is igénybe vegye az azon intézmény által nyújtott kedvezőbb garanciát, amelynél munkáltatója a nemzeti jog szerint biztosítva van és hozzájárulást fizet?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

18 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a 2002/74 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 2005. október 8. előtt megfeleljenek, az említett nemzeti rendelkezéseket pedig alkalmazzák a munkáltatók minden, e rendelkezések hatálybalépését követően bekövetkező fizetésképtelensége esetén.

19 A Bíróság e tekintetben kimondta, hogy a 2002/74 irányelv – átültetésének elmaradása esetén – csak a 2005. október 8. után bekövetkező fizetésképtelenségeket illetően rendelkezhet közvetlen hatállyal (a C-246/06. sz. Velasco Navarro-ügyben 2008. január 17-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-105. o.] 27–29. pontja).

20 Márpedig a Bíróság megállapította, hogy a Francia Köztársaság – mivel a meghatározott határidőn belül nem fogadta el a 2002/74 irányelv rendelkezései francia jogba való átültetésének biztosítására irányuló intézkedéseket – nem teljesítette az ebből az irányelvből eredő kötelezettségeit (a C-9/07. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2007. szeptember 27-én hozott ítélet 12. pontja).

21 Ennélfogva – mivel a Sotimon ellen a tribunal de commerce de Dunkerque 2004. június 1-jei ítélete alapján indult felszámolási eljárás – az alapeljárásban szereplő fizetésképtelenség nem tartozhat a 2002/74 irányelv rendelkezéseinek hatálya alá.

22 Az alapeljárásbelihez hasonló körülmények között alkalmazandó rendelkezések pontos meghatározása még inkább fontos, lévén hogy a Bíróság a C-310/07. sz. Holmqvist-ügyben 2008. október 16-án hozott ítélete (EBHT 2008., I-7871. o.) 20. és 25–28. pontjában megállapította, hogy a 80/987 irányelvbe a 2002/74 irányelvvel beillesztett 8a. cikk új szempontot állapít meg az illetékes garanciaintézet meghatározása tekintetében. Következésképpen ez a cikk a 80/987 irányelv rendelkezéseinek alapvető módosítását jelenti. Ebből adódóan az alapeljárásbelihez hasonló helyzet jogi értékelése nem szükségképpen vezet ugyanarra az eredményre akkor, ha az említett értékelésre a 80/987 irányelv eredeti változata rendelkezéseire tekintettel, vagy akkor, ha a 2002/74 irányelvvel módosított rendelkezéseinek figyelembevételével kerül sor.

23 E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság kérdését – az alapeljárásbeli jogvita elbírálása céljából – a 80/987 irányelvnek a 2002/74 irányelvvel elvégzett módosításokat megelőző változata rendelkezéseinek értelmezésével kell megválaszolni.

24 E tekintetben a Bíróság már kifejtette, hogy jóllehet a 80/987 irányelv nem tartalmaz kifejezetten a munkáltatójuk székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban

munkát végző munkavállalók követeléseire vonatkozó rendelkezéseket, azt ennek ellenére alkalmazni kell az ilyen követelésekre, továbbá hogy ennélfogva az e követelések kifizetésére illetékes garanciaintézetet ezen irányelv rendelkezéseinek megfelelően kell meghatározni (lásd ebben az értelemben a C-117/96. sz. Mosbæk-ügyben 1997. szeptember 17-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-5017. o.] 16. és 19. pontját).

25 A fenti helyzet kapcsán a Bíróság kimondta, hogy a 80/987 irányelv 3. cikke alapján az illetékes garanciaintézet azon tagállam garanciaintézete, amelynek területén – az irányelv 2. cikkének (1) bekezdése értelmében – a hitelezők követeléseinek együttes kielégítése iránti eljárás megindításáról határoztak, vagy megállapították a munkáltató vállalkozásának megszűnését (lásd a fent hivatkozott Mosbæk-ügyben hozott ítélet 20. és 27. pontját).

26 A Bíróság egyebekben úgy vélte, hogy megfelel a 80/987 irányelv szerkezetének, hogy az illetékes garanciaintézet – a teljes egészében állami szervek általi finanszírozás esetének kivételével – az a garanciaintézet, amely a fizetésképtelenné vált munkáltatótól járulékot szedett be, vagy amelynek legalábbis járulékot kellett volna beszednie (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Mosbæk-ügyben hozott ítélet 24. és 25. pontját).

27 Ezen túlmenően a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésben hivatkozott, a C-198/98. sz., Everson és Barrass ügyben 1999. december 16-án hozott ítélet (EBHT 1999., I-8903. o.) alapjául szolgáló ügyben, amelyben – a fent hivatkozott Mosbæk-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló helyzettől eltérően – a fizetésképtelenné vált munkáltató rendelkezett létesítménnyel – azaz fiókteleppel – abban a tagállamban, amelynek területén a munkavállalók munkát végeztek, a Bíróság kimondta, hogy a fennálló követeléseket a fióktelep helye szerinti tagállam intézetének kell kifizetnie (a fent hivatkozott Everson és Barrass ügyben hozott ítélet 23. pontja). Ez az illetékes garanciaintézet egyébként azon tagállam garanciaintézete volt, ahol – mind a munkáltatói, mind pedig a munkavállalói – társadalombiztosítási járulékokat megfizették.

28 Ezeket a tényezőket illetően a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja egyrészről, hogy a Ch. Defossez-t foglalkoztató vállalkozás székhelye Franciaországban volt. Másrészről az ügy irataiból kitűnik, hogy az esetleges bérkövetelés fedezetére szolgáló járulékokat ugyanebben a tagállamban fizették meg, valamint hogy a munkáltató Belgiumban egyáltalán nem rendelkezett állandó telephellyel.

29 E körülmények között meg kell jegyezni, hogy az alapeljárásban releváns tényezők nem azonosak a fent hivatkozott Everson és Barrass ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügybeli tényezőkkel. Éppen ellenkezőleg, ilyen egyezés az alapeljárás, valamint a fent hivatkozott Mosbæk-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügy releváns tényezői között állapítható meg.

30 Következésképpen amennyiben a munkavállalót foglalkoztató vállalkozás nem rendelkezik semmilyen telephellyel abban a tagállamban, amelyben a munkavállaló munkát végez, továbbá munkáltatóként a társadalombiztosítási járulékokat a székhelye szerinti tagállamban fizeti meg, a 80/987 irányelv 3. cikke alapján a munkavállaló munkáltatójának fizetésképtelenségéből eredő követelései kifizetése tekintetében illetékes garanciaintézet annak a tagállamnak az intézete, amelynek területén a munkáltató felszámolását elrendelték.

31 Ehhez hozzá kell tenni, hogy bár a 80/987 irányelv nem teszi lehetővé a munkavállaló számára, hogy válasszon a különböző intézetek közül, ugyanakkor ez az irányelv nem is zárja ki, hogy a munkavállaló – amennyiben számára kedvező és az alkalmazandó nemzeti jog ezt előírja – a rendelkezés alkalmazásával meghatározott garanciaintézettől eltérő intézetet válasszon.

32 A 80/987 irányelv célja ugyanis, hogy uniós szintű minimumvédelmet biztosítson a munkavállalóknak munkáltatójuk fizetésképtelensége esetén (lásd többek között a C-6/90. és a C-9/90. sz., Francovich és társai egyesített ügyekben 1991. november

19-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-5357. o.] 3. pontját, valamint a C-69/08. sz. Visciano-ügyben 2009. július 16-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-6741. o.] 27. pontját), a 9. cikkének megfelelően azon kedvezőbb rendelkezések sérelme nélkül, amelyeket a tagállamok alkalmazhatnak vagy bevezethetnek (lásd ebben az értelemben a C-160/01. sz. Mau-ügyben 2003. május 15-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-4791. o.] 32. pontját, valamint a C-278/05. sz., Robins és társai ügyben 2007. január 25-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-1053. o.] 40. pontját).

33 Ily módon a 80/987 irányelvvel nem ellentétes, hogy valamely tagállami jogszabály előírja, hogy a munkavállaló e tagállam joga alapján – kiegészítő vagy helyettesítő jelleggel – a nemzeti garanciaintézet bérgaranciáját válassza, szemben az irányelv alapján illetékesnek minősülő intézet által kínált garanciával, feltéve azonban, hogy az említett garancia a munkavállaló magasabb szintű védelmét biztosítja.

34 A fentiekre figyelemmel az előterjesztett kérdésre a következő választ kell adni:

– a 80/987 irányelv 2002/74 irányelv általi módosítását megelőző változatának 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a 2005. október 8. előtt fizetésképtelennek nyilvánított munkáltatójának székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendszerint munkát végző munkavállaló követeléseinek kifizetése tekintetében – amennyiben az említett munkáltató a másik tagállamban nem rendelkezik telephellyel, és a székhelye szerinti tagállambeli garanciaintézet finanszírozásához való hozzájárulásra irányuló kötelezettségét teljesíti – ez az intézet felelős az említett cikkben meghatározott kötelezettségekért.

– A 80/987 irányelvvel nem ellentétes, ha valamely tagállami jogszabály úgy rendelkezik, hogy a munkavállaló e tagállam joga alapján – kiegészítő vagy helyettesítő jelleggel – a nemzeti garanciaintézet bérgaranciáját választhatja, szemben

az irányelv alapján illetékesnek minősülő intézet által kínált garanciával, feltéve azonban, hogy az említett garancia a munkavállaló magasabb szintű védelmét biztosítja.

A költségekről

35 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv 2002/74/EK irányelv általi módosítását megelőző változatának 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a 2005. október 8. előtt fizetésképtelennek nyilvánított munkáltatójának székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendszerint munkát végző munkavállaló követeléseinek kifizetése tekintetében – amennyiben az említett munkáltató a másik tagállamban nem rendelkezik telephellyel, és a székhelye szerinti tagállambeli garanciaintézet finanszírozásához való hozzájárulásra irányuló kötelezettségét teljesíti – ez az intézet felelős az említett cikkben meghatározott kötelezettségekért.

A 80/987 irányelvvel nem ellentétes, ha valamely tagállami jogszabály úgy rendelkezik, hogy a munkavállaló e tagállam joga alapján – kiegészítő vagy helyettesítő jelleggel – a nemzeti garanciaintézet bérgaranciáját választhatja, szemben az irányelv alapján illetékesnek minősülő intézet által kínált garanciával, feltéve azonban, hogy az említett garancia a munkavállaló magasabb szintű védelmét biztosítja.

Aláírások